

Волошина Ольга Юріївна,
н. сп. Відділу компаративістики і міжнародних наукових зв'язків
ІСПП імені Миколи Ярмаченка
НАПН України, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА НАВЧАЛЬНО- МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Огляд нормативних документів, які визначають освітню стратегію України та регламентують роботу освітніх закладів, дає підстави стверджувати, що дошкільна освіта на сучасному етапі розвитку знаходиться в центрі уваги держави. Зокрема Законом України «Про дошкільну освіту» гарантується право на здобуття дошкільної освіти та створюються можливості для його реалізації з урахуванням індивідуальних особливостей, особливих освітніх та інших потреб і можливостей кожної дитини [1].

Державним стандартом дошкільної освіти є Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО), який був затверджений вперше у 1998 році, а оновлювався у 2012 та 2021 роках. В документі враховуються світові практики, наголошується на обов'язковості отримання дошкільної освіти та міститься перелік компетентностей майбутнього першокласника [2]. Однією із важливих складових документу є інклюзивне навчання, як один із сучасних викликів у дошкільній, адже з кожним роком дітей з особливими потребами стає все більше і більше, що змушує стрімко змінюватись нормативно- правову базу, яка регулює діяльність закладів дошкільної освіти, а учасникам освітнього процесу необхідно швидко адаптуватися до всіх змін.

Кабінетом Міністрів України в 2024 році схвалено «Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року», відповідно до якої вагомим значенням набуває створення інклюзивного, безпечного, сприятливого для розвитку освітнього середовища, яке сприяє формуванню життєвих компетентностей, розвитку здібностей та обдарувань кожної дитини незалежно від віку, статі, раси, стану здоров'я, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, місця проживання, мови спілкування, соціального і майнового стану тощо, затверджено порядки

організації інклюзивного навчання у закладах освіти різних рівнів [3]. У тому числі Кабінетом Міністрів України затверджено «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти» в 2019 р. (Офіційний вісник України, 2019 р., № 51, ст. 1735; 2021 р., № 62, ст. 3908).

Вивчаючи нормативно-правове забезпечення закладів дошкільної освіти було проведено онлайн-опитування керівників закладів дошкільної освіти Київської, Чернігівської, Житомирської, Вінницької, Дніпропетровської, Сумської, Запорізької, Одеської, Миколаївської, Рівненської, Івано - Франківської та Закарпатської областей, засобами google - форми. За його результатами, серед опитаних незадоволених нормативно-правовою базою немає, 68,8% респондентів визначили його рівень досить високим, частково задоволені 31,30% опитуваних (Рис. 1).

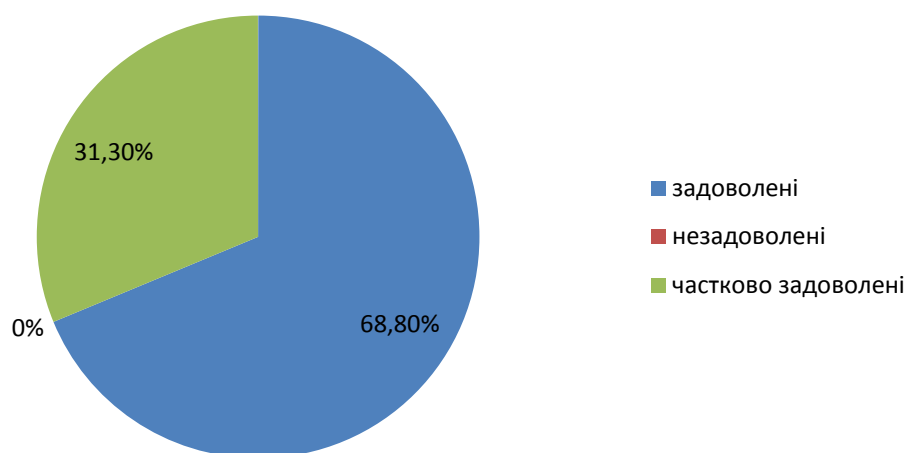

Рис 1. Результати щодо задоволення керівниками інклюзивних закладів дошкільної освіти нормативно-правовим забезпеченням.

Водночас важливим чинником організації інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти є навчально – методичне забезпечення. Зокрема з рекомендаціями щодо організації інклюзивного освітнього середовища можна ознайомитися в збірнику «Запровадження безбар'єрності освітніх послуг у закладах дошкільної та загальної середньої освіти: аналітичні матеріали для МОН України», які підготовлено науковцями Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук

України на виконання Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року. На сайті МОН розміщено poradnik для директора закладу дошкільної освіти щодо розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти, перелік навчальної літератури, програм рекомендованих МОН тощо. Особливої уваги в умовах інклюзивного освітнього середовища заслуговують такі програми: Програма розвитку глухих дітей дошкільного віку, Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату, Програмно-методичний комплекс для дітей з ФФНМ, Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення, Програмно-методичний комплекс програма розвитку дітей сліпих та зі зниженим зором від народження до 6 років, Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом «Розквіт», Програма розвитку дітей «Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення», Програма розвитку дітей «Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення», Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом», Методичний посібник до парціальної програми з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей віком від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом» тощо [4].

За результатами опитування рівнем навчально – методичного забезпечення задоволені 68,8% керівників закладів дошкільної освіти, 29,2% – частково задоволені, проте є 2,10% , які повністю незадоволені (Рис.2).

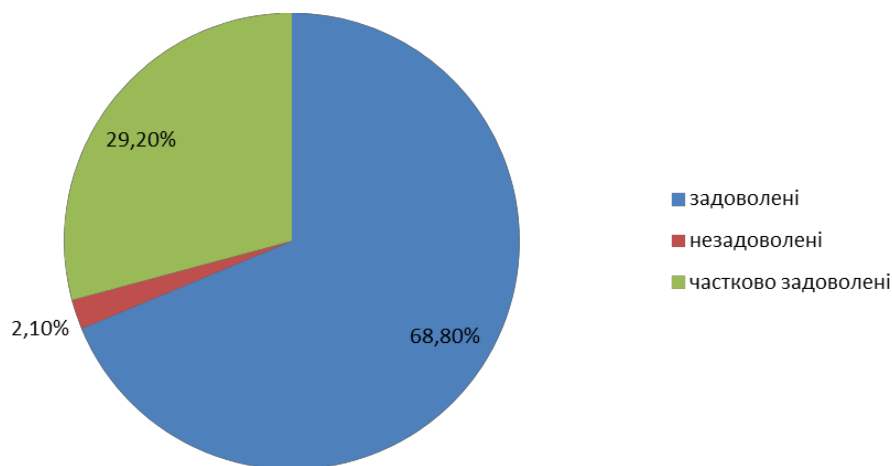

Рис 2. Результати щодо задоволення керівниками інклюзивних закладів дошкільної освіти навчально- методичним забезпеченням.

Втішним є те, що 89,6 % керівників ЗДО проходять систематично курси підвищення кваліфікації з питань інклюзії. Втім вважаємо, що цей показник має бути ще вищим, адже якісна організація інклюзивного навчання в дошкільній освіті безпосередньо залежить від результативності управлінської діяльності.

Отже, підсумовуючи зазначене, можемо зробити висновок, що нормативно- правове та навчально-методичне забезпечення є основою для якісної організації інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти. Вітчизняні правові та методичні документи, що стосуються інклюзії в дошкільній освіті, сприяють організації освітнього процесу та адаптовані до індивідуальних потреб всіх дітей. Проте процес забезпечення якості дошкільної освіти в умовах інклюзивного середовища вимагає комплексного підходу, що включає фінансове, кадрове забезпечення, успішну співпрацю з батьками, державними органами влади, громадськістю, моніторинг і оцінку якості надання освітніх послуг тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про дошкільну освіту: Закон України № 3788-IX 06.06.2024 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text> (дата звернення: 29.09.2024)
2. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник: доктор псих. Наук, проф., член-кореспондент НАПН України – Піроженко Т.О. Документ підготовлено авторською групою: Байєр О.М., Безсонова О.К.,

Брежнєва О.Г., Гавриш Н.В., Загородня Л.П., Косенчук О.Г., Корнєєва О.Л., Лисенко Г.М., Левінець Н.В., Машовець М.А., Мордоус І.О., Нерянова С.І., Піроженко Т.О., Половіна О.А., Рейпольська О.Д., Шевчук А.С. Київ: 2021. 19 с. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033729-21#Text> (дата звернення: 29.09.2024)

3. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.10.2024)

4. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти: аналітичні матеріали для МОН України/ за заг.ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77с. URL: <https://ispukr.org.ua/?p=12614> (дата звернення: 02.10.2024)

Гладченко Ірина,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу освіти дітей з порушеннями
інтелектуального розвитку,
ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
м. Київ, Україна.

ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ОСВІТНІХ МОЖЛИВОСТЕЙ ДІТЕЙ, КОТРІ МАЮТЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПОРУШЕННЯ ВНАСЛІДОК НЕЙРОТРАВМАТИЧНОГО ВПЛИВУ

Нейротравматизм у дітей є досить поширеною причиною виражених порушень психічного розвитку. Особливо в умовах війни. Адже кожен вибух несе суттєву загрозу усім, хто перебуває в межах ударної хвилі від розриву/потрапляння ракети чи снаряду. Внаслідок такої ситуації, навіть у випадку, коли у дитини немає зовнішніх ушкоджень, це ще не означає, що вона не отримала травму.

Нейротравма у дітей передбачає травматичні ураження головного і спинного мозку, а також периферичної нервової системи.

Вибухова травма характеризується ушкодженнями, що спричинені ударною хвилею, уламками, термічною дією й токсичними речовинами.

Світова статистика стосовно частоти випадків ЧМТ у дітей коливається в широких межах і сильно варіює залежно від країни, при цьому більшість